

Músics empordanesos i sardanes a la Barcelona de final del segle XIX. El cas del desconegut Jaume Brunet, de Roses

Jaume Nonell Juncosa^{a*}

^a *Estudiós de la sardana*

RESUM

L'article vol reivindicar la figura de Jaume Brunet, conegut per *Jaumet de Roses*, instrumentista de tenora i clarinet, i un destacat protagonista a les places, sales de concert i envelats de l'Empordà i Barcelona a finals del segle XIX i principis del XX.

Paraules clau: Cobla, orquestra, música, músics, Brunet, Roses.

Empordà and sardana musicians in Barcelona at the end of the nineteenth century. The case of the unknown Jaume Brunet from Roses

ABSTRACT

The article wants to recognize the figure of Jaume Brunet, also known as Jaumet de Roses, "tenora" and clarinet instrumentalist, and an outstanding protagonist in the town squares, concert halls and popular dancing venues from the Empordà area and Barcelona as well, in the late nineteenth and early twentieth centuries.

Keywords: Cobla bands, orchestra, music, musicians, Brunet, Roses.

* Correspondència: Jaume Nonell Juncosa
E-mail: jaume.nonell@gmail.com

Recepció: 04/07/2017 • Acceptació: 03/10/2017

DOI: 10.2436/20.8010.01.232

Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos (AIEE), Figueres, vol. 48 (2017), pàg. 251-270

INTRODUCCIÓ

La vella cobla de 3-4 músics –flabioli i tamborí, tarota/es i cornamusa– es va transformar a la dècada de 1840-1850 amb la incorporació d'instruments de vent-metall com el cornetí, el figle, el buccèn o el fiscorn, la renovada tenora i l'arraconament de la cornamusa i va tenir de protagonistes músics com Miquel Gich, de Torroella de Montgrí, Pep Ventura, o els germans Dalmau, de Girona, entre altres menys coneguts o anònims. Els seus successors serien una generació de grans intèrprets ja amb més formació i més avesats als nous instruments. Podem esmentar els fiscornaires Antoni Agramont, Narcís Cos, Narcís Martí i Pau Guanter, els tenoristes Benet Ventura, fill de Pep Ventura, Jaume Ventura Collboni i Bertomeu Callís, el flabiolaire Pere Rigau, entre molts altres.

Malauradament, molts d'aquests músics de finals del segle XIX –si no van ser també compositors i es van quedar en la faceta d'instrumentistes, malgrat ésser intèrprets de gran categoria– han passat a ser uns personatges oblidats per la història de la música al nostre país. Aquest és el cas de Jaume Brunet, *Jaumet de Roses*, una primera figura amb la tenora i el clarinet a les places de l'Empordà a partir del tercer quart del segle XIX i després a Barcelona.

Aquest article pretén reivindicar la figura del Jaumet de Roses, i la de tots els grans instrumentistes de les cobles i orquestres que portaven la música a les festes majors de Catalunya intervenint en l'ofici, la cercavila, les sardanes, els concerts i les serenates i el ball a l'envelat o la sala de festes. I, alhora, el seu paper destacat i gens conegut en el procés d'introducció de la sardana a Barcelona a les acaballes del segle XIX.

ELS BRUNET I ELS SEUS ORÍGENS A ROSES

Els avantpassats més remots

Els Brunet era una família d'antigues arrels rosinques com podem veure en el quadre següent on el parentesc és respecte als germans Brunet-Berta:

Quadravis	Pere Brunet Branca (Roses, ?), Victòria Morell (Roses, ?).
Rebesavis	Narcís Brunet Morell (Roses, ?), braser, carnisser i pescador, casat en primer matrimoni el 27-12-1743 amb Francesca Marmera; en segon, el 3-5-1744 amb Maria Antiga Bocanegra (Roses, 10-6-1712, ?), i en tercer, el 9-12-1753 amb Marianna Font Farré (Selva de Mar, ?). Va tenir un mínim de 10 fills.
Besavis	Jaume Brunet Font (Roses, 5-6-1763, 4-12-1813), negociant, casat amb dispensa del 3-3-1785 amb (Maria) Gràcia Torrentó Saborit (Sant Pere Pescador - ?). Van tenir 9 fills: Caterina (1786), Jaume Felip (1787), Agustí (1790), Rafael (1793), Pere (1795), Caterina (1796), Maria (1798), Anton (1801) i Rita (1803).
Avis	Jaume Felip Brunet Torrentó (Roses, 9-12-1787, 16-10-1866), negociant. Es va casar a Pau el 16-1-1805 amb Magdalena Torró Heras (Pau, ?, Roses, 16-1-1846) i en segon matrimoni el 9-2-1846 amb Margarita Capdevila Oliva (Roses, 31-8-1796, ?). Del primer matrimoni va tenir 11 fills: Francesc (1805), Gràcia (1806), Maria (1808), Pere (1811), Jaume (1813), Caterina (1815), Maria (1817), Joan (1820), Joan (1822), ¹ Joaquina (1825), Joaquim (1826).

1. Hi ha dos germans Brunet Torró amb el mateix nom, Joan. Quan va néixer el segon, el primer no era mort. Aquest, quan es va casar, es va inscriure al llibre de matrimonis com "*Juan Brunet mayor*".

Els germans Brunet Berta

El forner Joan Brunet Torró (Roses, 26-11-1822 - ?) va contraure matrimoni a l'església parroquial de Santa Maria de Roses el 16 de setembre de 1848 amb Marianna Berta Giralt (Roses, 8-11-1820 - ?). Van tenir sis fills, dues noies i quatre nois, tots nascuts a Roses: Felipa (11-2-1850 - ?), Felip (5-4-1852 - ?), Pere (24-2-1855 - ?), Jaume (31-1-1858, 29-11-1928), Gràcia (22-12-1860 - ?) i Ramon (12-3-1866, 4-3-1946). Felip, Jaume i Ramon Brunet i Berta van esdevenir músics i en parlarem al llarg d'aquest treball.

Jaume Brunet "va estudiar música a Roses i, posteriorment, va anar a classes amb els responsables de la banda musical del castell de Sant Ferran de Figueres. Es va especialitzar en saxo i flauta."² Es va casar a Figueres amb Isabel Camps Bret (Figueres, 16-1-1857, Barcelona ?) segons dispensa emesa el 13 de març de 1879. Van tenir dos fills: Emília, nascuda a Figueres cap al 1882 i Joan (Barcelona, 24-11-1889, 22-03-1919).

L'ambient musical a Roses cap als anys 1870-80

Una primera notícia sobre l'ensenyament de la música a Roses l'hem trobat en una biografia de Dionís Baró i Torrent (1830-1884). Fill d'un serraller, va aprendre de música amb Albert Pla i als 17 anys era mestre de música a Llançà, fet que li permetia mantenir la seva mare viuda i la seva germana. "*Más tarde fue nombrado director de orquesta de Rosas, ejerciendo dicho cargo hasta el año 1861*".³ Llavors va ser contractat pel Casino La Constància, de Sant Feliu de Guíxols, per organitzar una orquestra de joves aprenents de música.⁴

Vint anys més tard, el 1880, i en una extensa ressenya sobre festes majors, cobles i sardanes, Antoni Feliu Codina va citar les cobles de Figueres (sense concretar quines); la de Castelló d'Empúries dirigida per Antoni Agramont, la cobla del *Barretó*; Juan Rigau, de Torroella de Montgrí, on ja tocava el seu fill Pere; La Lira, també de Torroella; la cobla de Peralada i "la cobla de Rosas, que aquest any per primera vegada ha fet sentir sardanes en la plassa".⁵

També la nissaga de músics Cervera va tenir presència en la vida musical de Roses al tercer quart del segle XIX. L'any 1884, Josep Cervera Rocalba (1830-1910) va ingressar a l'orquestra de Peralada (La Principal de Peralada no es fundà fins al 1890) juntament amb els seus altres dos fills, Felip i Agustí.⁶ Possiblement aquesta orquestra sigui la mateixa que el 1891 publicava aquest anunci:

2. Inés PADROSA, *Diccionari biogràfic de l'Alt Empordà*, Girona, Diputació de Girona, 2009, p. 152.

3. *El Bajo Ampurdan*, (07-09-1884), p. 2.

4. Jordi BAUTISTA, "Els protocols notariais, documents per a la història de la cobla. El cas de la comarca del Baix Empordà (1840-1880)", *Estudis del Baix Empordà*, 33 (2014), p. 407-45.

5. Anton FELIU CODINA. "Ecos del Ampurdà. Mas Vell Castelló d'Ampúries. 1 setembre", *Diari Català* (03-09-1880), núm. 432, p. 4-5.

6. Molta de la informació sobre la nissaga Cervera és a <http://www.cervera.us/>

ANTIGUA ORQUESTA de Perelada y Rosas

Miguel Serra, músico, falta à la verdad en lo que dice en los prospectos que ha hecho circular por las poblaciones, diciendo que Sot y Fortunet se han separado de la orquesta por tener ya una edad avanzada: es todo lo contrario; pues desean y quieren cumplimentar a todos los pueblos que necesitan orquesta, tanto para la plaza como para el baile e iglesia, procesiones, conciertos y demás que sea de costumbre, teniendo ya la orquesta organizada de diez músicos compuesta de individuos de Perelada y Rosas.

NOTA: La dirección para contratar dicha orquesta es: en Rosas. José Cerbera [sic], en Perelada, Pedro Sot; y en Figueras, Joaquín Sot, calle de la Muralla, frente a casa Jordà.⁷

Jaume Cervera i Jaume Brunet van néixer tots dos el mateix any, 1858. Per tant, seria possible que Josep Cervera i Rocalba, que va ser el primer mestre del seu fill Jaume, també fos el mestre de Jaume Brunet.

EL JAUMET DE ROSES, MÚSIC A FIGUERES

Primeres activitats musicals

La primera notícia sobre l'activitat musical de Jaume Brunet, que seria conegut com *Jaumet de Roses* o *Jaumet de Figueres*, la tenim el 1876:

4 de marzo de 1876. Con motivo de la terminación de la guerra carlista, hubo grandes fiestas en nuestra ciudad [Barcelona] celebráronse ininidad de bailes y audiciones de sardanas por las Coblas d'En Pep, de Figueras, que en aquel entonces dirigía su hijo Benito Ventura, profesor de tenora y la Cobla d'En Codina, en la que ocupaba plaza de primer tenora, el que ha sido uno de los más notables profesores de tenora y distinguido clarinetista, don Jaime Brunet. Dichas corporaciones en su visita a nuestra ciudad, juntaron sus elementos, formando una sola cobla; por cierto para evitar que hubiera dos fruviols [sic] se hizo que uno de los profesores de fruviol [sic] tocara el bombo.⁸

Aquestes festes, que van durar del dissabte 4 de març de 1876 al dilluns 6, van comptar no tan sols amb les cobles de Figueres ajuntades, sinó també amb una "copla de Torruella de Montgrí"⁹ que podria ser la del Joan Rigau, *Barretó*. Els Codina eren Pere Codina Carbonell i Salvador Codina Bou, flabiol i tible, de la cobla de Pep Ventura que, juntament amb els germans Ricard i Domènec Terrerol, cornetí i contrabaix,¹⁰ van

7. *La República*, (08-03-1891). p. 4.

8. *Boletín del Sindicato Musical de Cataluña*, març de 1922, núm. 3, p. 13.

9. *La Imprenta*, (05-03-1876 matí), p. 1565.

10. Anna COSTAL, *Les sardanes de Pep Ventura i la música popular a Catalunya entre la restauració dels Jocs Florals i la Primera República (1859-1874)*, Universitat Autònoma de Barcelona, 2014, Tesi doctoral. Disponible a: <<http://www.tdx.cat/handle/10803/283433>> [última consulta: gener 2017], p. 63-64.

encapçalar, cap al 1872, una lluita interna a la cobla d'en Pep quan aquest va voler substituir el tible Narcís Gimbernat Cortals, que havia d'anar a fer el servei militar, pel seu fill Benet.

Esdevé un gran tenora i clarinet

És a partir de 1878 quan el nom de Jaume Brunet apareix amb regularitat a la premsa, especialment la figuerenca, que dona notícia de la seva presència en concerts i festes majors, ja sigui amb la seva pròpia orquestra o integrat en altres conjunts. El 15 de juny de 1878 va tocar al Casino Figuerense juntament amb altres coneguts músics de Figueres: Cotó (podria ser Gabriel o el seu fill, Albert) i Frederic Sendra i Badosa (potser Josep Badosa i Pagès).¹¹ El març de 1880 va participar en un concert on es presentava una remodelada Societat Coral La Fraternitat sota la direcció de Frederic Sendra qui, a més, hi va tocar el violí, juntament amb Brunet (flauta), Corredó i [Salvador] Codina (piano), i ja se li destaca "*su genio artístico, al que no arredran inconvenientes ni abaten imposibles*" amb "*una merecida reputación de artista*".¹² En un segon concert vocal i instrumental de La Fraternitat, apareix el nom de Brunet com a solista de clarinet, interpretant una peça titulada *Atila* on va poder evidenciar "*sus disposiciones, por cierto, nada comunes*" i demostrant les seves habilitats en les diferents variacions.¹³ Brunet, com altres músics de Figueres, alternava la feina amb la seva pròpia orquestra i actuacions en altres escenaris on fos requerit, especialment als teatres de la ciutat on sovint es representaven òperes i sarsueles.

També és el 1880 quan Jaume Brunet és citat com a director de la seva pròpia formació: "la acreditada orquestra de Figueras, que dirigeix lo celebrat concertista de clarinet, Jaumet de Rosas"¹⁴ que va ser present a la festa major de Llançà on va tocar les variacions del *Carnaval de Venècia* "que tant magistralment executa y tants aplausos han valgut al mestre director". Així, Benet Ventura i Jaume Brunet van entrar en competència al capdavant de les seves respectives orquestres lluint les seves habilitats amb la tenora i el clarinet. A la festa major del Port de la Selva, els dies 5, 6 i 7 d'agost del 1881, van contractar les dues orquestres i es va anunciar com a plat fort "*la competencia en que necesariamente se hallarán las dos coplas de Jaumet de Rosas y Ventura (hijo), ambas de Figueras*".¹⁵

En els concerts i en formació d'orquestra, Jaume Brunet utilitzava la tenora com a instrument solista com, per exemple, a la festa major de Ventalló el dia 30 de setembre de 1882:

"Entre las piezas ejecutadas en uno de los conciertos, se debe hacer mención especial de unas variaciones para tenora, ejecutadas y compuestas por don

11. *El Eco Ampurdanés*, (23-06-1878), p. 3.

12. *El Faro Ampurdanés*, (18-04-1880), p. 3.

13. *El Impenitente*, (18-04-1880), p. 3.

14. *Diari Català*, (04-09-1880), p. 3.

15. *El Diluvio*, (02-08-1881), p. 6305.

Jaime Brunet (a) Jaumet de Figueras, que le valieron nutridos y justos aplausos, mereciendo además la aprobación y los elogios del maestro señor Carreras” [Joan Carreras Dagas].¹⁶

El juny del 1883 “*la acreditada orquesta que, con tanto acierto y brillante resultado, dirige el profesor de música D. Jaime Brunet de Figueras*” va actuar a la festa major de Palamós, en la qual el de Roses va tornar-se a lluir amb el clarinet en una fantasia de l’òpera *Aida* i la *Canzone Napolitana*, però fent servir la tenora al *Carnaval de Venècia* “*obligado de tenor, oído por primera vez de dicho instrumento*”. De l’orquestra, en formaven part també dos altres joves instrumentistes: el fiscornaire Narcís Martí Casademont (1858-?), *Sisó de Cornellà*, i el flautista i tible Lluís Sureda Valls (1861-1938), de l’Escala, el fundador de la primera cobla de sardanes que va tenir continuïtat a Barcelona el 1906.

L’orquestra de *Jaumet* també va fer alguna sortida a terres franceses. Van ser presents a Sant Llorenç de Cerdans per les festes de la República francesa el 13 i 14 de juliol del 1883 amb cercavila, sardanes, concert, amb la *Marsellesa* inclosa òbviament, i ball.¹⁷ Però també van actuar el mateix any a les festes de la Mercè, de Barcelona, on van coincidir amb la cobla del castellaní Antoni Agramont Quintana (1851-1906). La nit del 28 de setembre del 1883, la cobla del *Jaumet* va tocar a la plaça de la Barceloneta amb notable èxit:

“... justos son los aplausos con que la prensa de esta capital le ha prodigado pues nunca pudimos imaginar que con dichos instrumentos formaren un conjunto tan armonioso y agradable. De las piezas que ejecutó sobresalió una sobre motivos de la Mascota¹⁸ que fue aplaudidísima con justicia.

Reciba su director don Jaime Brunet mil plácemes y esté seguro que los barceloneses y en particular los ampurdaneses han quedado más que satisfechos con dicha orquesta.”¹⁹

Aprofitant l’estada a Barcelona, “*la copla ampurdanesa del Jaume de Figueras*” va actuar també al Teatre Español als entremetijos d’una representació d’opereta i van tocar:

“escogidas sardanas, que bailaron con el entusiasmo en ellas proverbial los ampurdaneses hallados accidentalmente en aquel coliseo. Llamó la atención de varios extranjeros, alguno de ellos músico inteligente, la finura y buen gusto de las Tenoras, instrumento tan típico y desconocido en muchos países.”²⁰

16. *La Publicidad*, (05-10-1882), p. 2.

17. *El Ampurdanés*, (22-07-1883), p. 3.

18. Possiblement es tracti de *La mascotte*, una òpera de Edmon Audran estrenada amb gran èxit a París el desembre de 1880.

19. *El Constitucional*, (28-09-1883), n. 390, p. 3.

20. *El Diluvio*, (29-09-1883), p. 2.

Als inicis de la dècada de 1880 Brunet competia a les places amb Antoni Agramont, fiscornaire de la seva cobla de Castelló d'Empúries i la gran figura del moment, amb Benet Ventura i un molt jove flabiolaire, Pere Rigau Poch (1868-1909), de Torroella de Montgrí, que tocava a la cobla del seu pare, Joan Rigau *Barretó*. El 1883, Benet Ventura, Jaume Brunet i Narcís Martí, *Sisó de Cornellà*, nascuts tots el 1858, tenien 25 anys i Agramont, 32. Era l'època del virtuosisme i dels obligats, a la plaça o a la sala del concert.

GRANS MÚSICS AL VOLTANT DEL JAUMET DE ROSES

Benet Ventura, el fill del mític Pep Ventura

Benet Ventura Llandrich (1858-1890) i Jaume Brunet es portaven poc més de 10 mesos. El 1876, ambdós ja eren destacats intèrprets de tenora. La relació entre els dos músics devia ser força estreta, si tenim en compte que Brunet, que era de Roses, vivia el 1876 a casa de Benet i la seva madrastra a Figueres. Segons el padró d'habitants de Figueres d'aquest any, al carrer Rodes, número 1, primer pis, hi vivien Benet Ventura amb la seva madrastra Margarida Ripoll, de 55 anys. Benet, que havia nascut el 3 de desembre de 1858, declara tenir 18 anys, que és solter i de professió músic. Però també consten inscrits al mateix habitatge Jaume Brunet Berta, de 19 anys, de Roses, i Joaquim Albreda Costal (Peralada, 1854 - Granollers 1918),²¹ músic i sastre, i van anar a viure a Granollers amb el seu fill, Ricard Albreda Costa (Figueres, 1882 - ?), on ja el 1900 Ricard era director de l'orquestra La Moderna Catalana.²²

La connexió amb Albert Cotó

Jaume Brunet va tenir molta relació amb un músic figuerenc també de gran prestigi, Albert Cotó Fita (1852-1902) que aviat va destacar com a intèrpret de piano i violí, però on més va sobresortir va ser en la direcció d'orquestra i en la composició, especialment de ballables. Els seus valsos, americanes, polques i masurques van ser els més sol·licitats per les orquestres de ball a finals del segle XIX. Albert Cotó tenia només sis anys més que Jaume Brunet. És lògic, doncs, que coincidissin moltes vegades en les múltiples i variades activitats musicals que freqüentment s'organitzaven a Figueres en les dècades dels anys 1870 i 1880, habitualment Brunet tocant el clarinet i Cotó dirigint el grup musical que hi hagués a la vetllada.

El músic i crític musical Salvador Raurich i Ferriol (1869-1945) va ser l'impulsor d'un homenatge a Albert Cotó a Figueres l'any 1914, i va publicar una interessant biografia de la qual destaquem alguns paràgrafs que palesen la vinculació entre

21. Segons el padró de Figueres del 1876 (Arxiu Municipal de Figueres, AMF) hauria nascut el 1852, però segons el padró de Granollers del 1910 (Arxiu Municipal de Granollers, AMG) el 1857. Segons la partida de defunció del 5-12-1918 tenia 64 anys en morir i, per tant, devia haver nascut el 1854.

22. En Ricard Albreda va ser conegut també amb el sobrenom de *Xena* quan signava retrats i caricatures.

Brunet i Cotó. Aquest va dedicar la “danza” *Inquietud* al de Roses. “*A mi amigo el concertista de clarinet, JAIME BRUNET*”,²³ fet que Raurich va explicar així:

“Per altra banda el solista s’hi trobava bé amb el genre cabriolaire pels triomfs que de moment li reportava. Però com que no es convenient menyspreuar la habilitat instrumental, qu’és a la fi una necessitat, En Cotó va comprendre que lo lògic era desviar la escomesa cap al bon camí per a profit de l’art. L’autor de «Inquietud» donà un bell exemple del seu criteri sobre aquest punt escrivint pel solista, a fi de que puga lluir ses habilitats, fragments escullits desenrotllant progressions i cadències de bona llei, alternades amb modulacions melòdiques que solzament demanen pura dicció per a entusiasmar el públic i triomfar l’artista. Exemple típic d’aquest genre n’és la hermosa dança americana «Inquietud» dedicada an el popular professor de clarinet i admirador del mestre, En Jaume Brunet. Fins en aquest detall s’hi trova la ma reformadora d’En Cotó.”²⁴

Raurich, en la recerca per fer la seva biografia sobre Cotó, va recollir algun testimoni sobre les habilitats de Brunet amb el clarinet. Així, Josep Miró –un músic de Palamós que havia tocat a l’orquestra Fatxendes, de Sabadell, l’any 1896– va dir a Raurich que Jaumet era “*de toda la vida compañero íntimo del Sr. Cotó*”.²⁵ El figuerenc R. [Ramon] Imbert Puigferrer va ser un altre dels contactes de Raurich i, entre altres coses, li va dir:

“*Aquí toda la vida hay y con facultades el concertista de clarinete llamado Sr. [Félix] Sans. Este Sr. iba aparejado con Dn. Jaime Brunet, los dos eran lo que llamamos baseris [??]; ejecutaban los dos igual; lo decían con la misma maestría; Cotó estimaba tanto a uno como al otro; había una sola diferencia. El sonido de Jaume era más potente; pero en cambio el de Sans es o era más dulce.*”²⁶

Al costat d’Antoni Agramont, rei dels fiscorns

El 1885, però, Jaume Brunet deixà de formar part de la seva orquestra segons aquest curiós anunci aparegut a la premsa figuerenca:

“ORQUESTA JAUMET

En vista de que corre el rumor en las poblaciones subalternas de que esta orquesta está disuelta, ponemos en conocimiento del público de que si es verdad que falta en ella Jaumet, por algún tiempo, no por esto deja de continuar esta orquesta y estar a la altura artística de la más reputada de este país.

Para ajustes, D. Francisco Ricart.

Calle Anella, n.º 6, Figueras.”²⁷

23. Biblioteca de Catalunya (BC). *Inquietud*: danza. Música impresa 2006-Fol-C 44/28. Es va editar el 1889.

24. Salvador RAURICH, *Recorts d’una evolució musical a l’Empordà: la obra musical del preuat mestre empordanès n’Albert Cotó / assaig crític i biogràfic*, Palafrugell, Estampa d’en P. Ribas, 1913, p. 26.

25. BC Fons Salvador Raurich. M 4446 Carta de Josep Miró del 18-6-1913.

26. BC Fons Salvador Raurich. M 4446 Carta de R. Imbert del 16-2-1914.

27. *El Ampurdanés*, (26-07-1885), p. 4.

Orchestra els Fatxendes.

Però el de Roses va passar a la cobla rival, la d'Antoni Agramont, que ja gaudia de gran reputació i que es va veure encara més revalorada amb la presència del Jaumet de Roses i la seva tenora. Arran d'una actuació a Pals el 1886, un cronista li va dedicar aquests elogis:

*"... el sentimiento i expresión con que el conocido Jaumet de Rosas, en su instrumento favorito la tenora, hace las delicias del público subyugado por completo al amor del terruño, que delicadamente despierta los melodiosos cantos que a dicho instrumento arranca este artista, expresándolos de tal manera al corazón, que al escucharlo no puede menos que oírsele con arrobamiento."*²⁸

L'orquestra de Castelló d'Empúries va tocar a Puigcerdà per la festa major, el juliol de 1885 i comptava amb les intervencions del "Director de la copla Sr. Agramunt, del clarinete Jaumet de Rosas, y las del violinista Sr. [Salvi] Callís".²⁹ La festa major de Ripoll, pel maig del 1887, també va comptar amb la cobla-orquestra d'Agramont. L'acte més destacat va ser el concert on van lluir Baldomer Pastells Ribera (1848-1930), l'Avi Rau, amb la flauta; Salvi Callís, amb el violí, i Jaume Brunet amb el clarinet interpretant una fantasia sobre motius de l'òpera *I Puritani*,

28. *La Publicidad*, (11-08-1886), p. 2.

29. *La Voz del Pirineo*, (11-07-1886), p. 2.

de Vincenzo Bellini, mentre que Antoni Agramont va destacar l'endemà amb el seu fiscorn. Encara el març del 1888, un grup de músics dirigits per Antoni Agramont va participar en una vetllada musical a Castelló d'Empúries. Entre ells, hi havia Jaume Brunet, "*nuestro afamado Jaumet*" i també hi apareix per primera vegada el seu germà Ramon. Jaume Brunet va interpretar com a solista, amb el seu clarinet, quatre fantasies sobre temes de les òperes *Aida*, de Giuseppe Verdi; *La Sonàmbula*, de Vincenzo Bellini, *Faust*, de Charles Gounod, i el duo de *Norma*, també de Bellini; juntament amb el seu germà Ramon. L'any següent, el 1889, Jaume Brunet ja no va formar part de la cobla d'Agramont. En el decurs d'aquest any, ja devia haver anat a viure a Barcelona, atès que el seu fill Joan ja hi va néixer el mes de novembre.

Un Brunet amb els germans Garreta

El dimecres 18 de març del 1896, la societat La Perla Guixolense, de Sant Feliu de Guíxols, va organitzar una vetllada musical, de cant i literària. Hi van participar els músics Josep i Juli Garreta Arboix, Romaguera, [Ramon] Novi, Brunet, [Francesc] Figueras i [Eulogi] Iglesias. Aquest grup de músics que eren o vivien a Sant Feliu de Guíxols, excepte Brunet, va interpretar la simfonia de l'òpera, *Mutta di Portici* [sic]³⁰ i de la fantasia *Recuerdo a Gaztambide*, de Ruperto Chapí; la *Primera Sonata*, de Wolfgang Amadeus Mozart, i la simfonia *Raymond*, d'Ambroise Thomàs, per a piano a quatre mans i també "*las variaciones sobre el Carnaval de Venecia que dijo admirablemente el Sr. Brunet con su clarinete*".³¹ La crònica no especifica si era el Jaume Brunet, que va interpretar aquesta obra moltes vegades, o el seu germà Ramon, també intèrpret de clarinet. I és que l'obra *La cuna*, de Juli Garreta, porta aquesta dedicatòria a la portada: "Dança de clarinet dedicada al meu amic Ramon Brunet".³²

JAUME BRUNET A BARCELONA

Albert Cotó i Jaume Brunet deixen l'Empordà

El 1888 Cotó es va traslladar a viure i treballar a Barcelona, "atret sens dubte per la efervescència artística que hi devia notar i un natural desig d'expandirse".³³ A mitjan febrer del 1888 l'Albert Cotó va dirigir una companyia de sarsuela en un lloc tan allunyat de Figueres com és Valls, a l'Alt Camp,³⁴ quan segurament ja devia estar instal·lat a Barcelona. El figuerenc va començar una nova etapa musical essent director de teatres com el Tívoli, El Dorado, Gayarre i Novedades³⁵ i escrivint més de 40 sarsueles.

30. Es tracta de l'òpera *Masaniello, ou La Muette de Portici* del compositor francès Daniel-François Auber, estrenada el 1828.

31. *La Lealtad*, (21-03-1896), p. 5.

32. Es conserva al Fons Juli Garreta del Centre de Documentació de l'Orfeó Català.

33. Salvador RAURICH, *Op. Cit.*, p. 26.

34. *El Eco de Valls*, (19-02-1888), p. 3.

35. Salvador RAURICH, "Datos biogràfics del mestre Cotó", *Empordà Federal*, (02-05-1914), p. 2.

Cotó va dirigir l'orquestra sabadellenca Els Fatxendes el 18 de gener de 1890 al teatre Principal de Sabadell en un concert de la sarsuela *La bruja*, de Roberto Chapí.³⁶ Una col·laboració que devia ser puntual, ja que desenvolupava la seva intensa activitat a teatres de Barcelona i dirigint la seva pròpia orquestra. Possiblement, en aquell moment, Jaume Brunet ja era membre de la formació de Sabadell. No sabem en quin moment exacte s'hi va incorporar, però el 17 de febrer del 1890, en un ball de màscares del Círculo Sabadellés al teatre Principal, van interpretar ballables dels autors de moda: Joan Escalas, Albert Cotó, Antoni Agramont, Pujol, Edmond Audran, Antoni Urgellés, Francesc Salleras, J. Bosch i també la polca *La cantinera*, de Brunet. Solament uns mesos més tard, el 5 de juliol del 1890, deixava empremta de les seves facultats fent lluir la tenora, instrument ben desconegut al Sabadell de finals del segle XIX, en un concert dels Fatxendes al teatre Campos de Recreo, de Sabadell, amb aquest programa:

1ª Parte: Sinfonía *El reloj de Lucerna* ([Pedro] Marqués). Schotisch obligado de tenora (Brunet). Preludio de *Plato del día* ([Pedro] Marqués).

2ª Parte: Fantasía de clarinete (Verdi). Fantasía *Carmen* (Bizet).³⁷

Tant Cotó com Brunet coneixien bé l'orquestra Fatxendes, una formació molt habitual a les festes majors de les comarques gironines a l'últim quart del segle XIX com ho eren la Muixins, de Sabadell; els Trullasos, de Terrassa, o La Catalana de Granollers que no podien competir amb les de les comarques de Girona a l'hora de fer sardanes en formació de cobla. La presència d'aquestes orquestres a terres gironines venia de lluny. Per exemple, els dies 2, 3 i 4 de juny del 1880 per la festa d'Hostalric, l'altra orquestra sabadellenca, Els Muixins, va ser dirigida per Albert Cotó en l'estrena de la seva simfonia *Recuerdos de Hostalrich*. És obvi, doncs, que Cotó i Brunet coneixien aquestes formacions, alhora que els vallesans sabien de primera mà les bones prestacions dels intèrprets, compositors i directors empordanesos. No és d'estranyar que Brunet anés als Fatxendes cap al 1889 o primers del 1890, potser seguint la petjada del seu amic Albert Cotó que ja havia marxat a Barcelona un any abans. La presència de músics empordanesos a orquestres i cobles de les comarques barcelonines fou un fet freqüent fins ben entrat el segle XX.

La tenora del Jaumet, Els Fatxendes i Garín

Tomàs Bretón Hernández (1850-1923) era un violinista, director d'orquestra i compositor de Salamanca i impulsor del moviment conegut com l'òpera nacional. En agraïment a l'èxit que va tenir l'òpera *Los amantes de Teruel* (1889) al Liceu, va oferir al públic barceloní l'òpera *Garín o l'eremita di Montserrat*, on apareixien diversos motius populars catalans i hi va incloure una sardana. "Segons sembla,

36. *Revista de Sabadell*, (21-01-1890), p. 6.

37. *Revista de Sabadell*, (05-07-1890), p. 5.

intentà assessorar-se prèviament fent-se enviar alguna partitura de sardanes. Hi ha qui diu que s'adreçà a l'Agramont i d'altres diuen que a Pere Rigau, els quals llavors no deixaven de ser els dos compositors més populars a l'Empordà".³⁸ És possible, però, que fos Eusebi Guiteras Guiu (1861-1919) a qui Bretón va dedicar paraules elogioses en un acte d'homenatge al de Salamanca on també era present Albert Cotó. *Garín* es va estrenar el 14 de maig de 1892 al Teatre del Liceu i va assolir un èxit desbordant, especialment la sardana que va passar amb rapidesa al repertori de tot tipus d'agrupacions musicals des del piano sol, a bandes i cobles i peça indispensable en els programes de concerts durant molt temps.

La sardana de *Garín* va arribar a Sabadell als pocs dies de la seva estrena. Va ser el dia 2 de juny de 1892 per l'orquestra Muixins al teatre Campos de Recreo i al teatre Cervantes per la Fatxendes:

*"... ejecutada por el instrumentista de Tenora D. Jaime Brunet (a) (Jaumet de Rosas) a cuyo objeto fue invitado por la Empresa del Teatro del Liceo por ser escrita la citada Sardana para dicho instrumento, lo que no pudo efectuar por tener compromiso con la orquesta que actualmente pertenece."*³⁹

La rivalitat entre les dues orquestres de Sabadell era molt gran i Els Fatxendes van apostar fort amb el seu gran as de trumfo: la tenora del Jaumet. Aquest anunci va provocar, però, una gran polèmica a la *Revista de Sabadell* amb un seguit de cartes creuades entre *Un qu' ho sap be* i el representant de l'orquestra Marià Sorribas i el mateix Jaume Brunet:

"L'acusació d'Un qu' ho sap be partia del fet que la sardana no estava escrita originalment per a tenora, a causa del desconeixement que Bretón tenia d'aquest instrument i que l'esmentat anunci estava fet a efectes propagandístics a favor dels Fatxendes. La resposta de Brunet no es va fer esperar i va aclarir que un representant de Bretón l'havia requerit per tocar amb la tenora el dia de l'estrena de *Garín* però que no havia pogut fer-ho per compromisos anteriors amb la seva orquestra.

En un carta posterior del mateix anònim, i fent esment a un escrit de Bretón, l'anònim reitera, amb paraules del mateix Bretón, que aquest va tenir dubtes sobre si la instrumentació convencional, al seu entendre encertada, que havia fet de la sardana, podria resultar pobra. Durant els assaigs, a algú se li va ocórrer que la frase de cometí o trompa podia ser executada per la tenora. Es van fer gestions per trobar un instrumentista i que era Jaumet de Roses però aquest no tenia un instrument d'acord amb el diapasó de l'orquestra del teatre. La resposta de Brunet i Sorribas anava en el sentit que l'anunci del concert no l'havia fet l'orquestra i que, per tant, no n'eren responsables. La polèmica

38. Lluís ALBERT, "Pere Rigau", *Sardanes vuitcentistes. Clàssics de la sardana* [LP]. Vol. 9, 1980.

39. *Revista de Sabadell*, (02-06-1892).

resultava força intranscendent i, probablement, un episodi més de la rivalitat entre fatxendistes i muixinistes, però és il·lustrativa de com la sardana i la tenora ja eren notícia al Sabadell de finals del segle XIX.”⁴⁰

La Principal Barcelonesa

Malgrat que la presència de cobles i sardanes a Barcelona es remunta a l'any 1850 amb l'actuació al teatre del Liceu de la cobla de Miquel Gich, de Torroella de Montgrí, encara a inicis de la dècada del 1890 la sardana era una diversió escadussera i principalment adreçada als empordanesos residents a Barcelona. L'efecte de la sardana de *Garín*, el concurs de cobles del 1892 amb motiu del Quart Centenari del Descobriment d'Amèrica i la fundació del Centre Empordanès el 1891, van propiciar algunes temptatives de constituir una cobla a Barcelona. Podem citar La Lira Empordanesa que dirigia Jaume Soldevila i que ja té una certa activitat el 1889 i Los Hereuets Ampurdanesos, creada el 1893 per Joan Espígol, de Camprodon, però l'intent més ambiciós va ser el 1895 amb la creació de la cobla La Principal Barcelonesa, malgrat la seva efímera vida, i on estava implicat Jaume Brunet.

El dia 9 d'abril del 1895, Joan Espígol tocava sardanes al cafè Güell, de Barcelona, alhora que s'anunciava la presentació d'una nova cobla pel primer de maig:

*“CAFÉ GÜELL – Rambla de Cataluña – Gran éxito, concierto para mañana martes por el concertista de saxofón, don Juan Espígol y Argullol – A las 9 – Aviso: En obsequio de la colonia Ampurdanesa, los días de Pasqua, tarde y noche, se darán tandas de sardanas largas, tomando parte el señor Espígol El 1º de Mayo inauguración de la temporada de verano con la gran copla ampurdanesa compuesta de doce reputados profesores, habiendo formado parte algunos de ellos en las coplas de La Bisbal y Castelló de Ampurias y si[en]do dirigidos por el maestro señor Camps. Durante la temporada darán a conocer varias sardanas nuevas de los más afamados compositores.”*⁴¹

És clar que era un projecte que naixia amb una clara pretensió: formar una cobla de sardanes de prestigi a Barcelona, amb 12 músics, alguns d'ells procedents de formacions empordaneses de primera línia. Aquest 1 de maig no s'hauria produït l'esperada presentació, ja que a finals del mateix mes es va tornar a anunciar⁴² que el debut seria el dijous 30 de maig del 1895:

*“CAFÉ GÜELL – RAMBLA DE Cataluña. Hoy jueves, día de Moda. Gran solemnidad artística, debut de la gran orquesta ampurdanesa de la cual forman parte los concertistas señores Jaumet de Rosas, Espígol, Portell, Codina y Brunet, bajo la dirección del maestro Camps. A las 9.”*⁴³

40. Jaume NONELL; Lluís SUBIRANA, *Els Fatxendes, una gran orquesta de Sabadell*, Sabadell, Fundació Ars, 2006, p. 29.

41. *El Diluvio*, (08-04-1895), p. 1.

42. *El Diluvio*, (29-05-1895), p. 1.

43. *El Diluvio*, (30-05-1895), p. 1.

A l'actuació següent ja es va donar el nom de la cobla:

*"CAFÉ GÜELL – Rambla de Cataluña – Hoy gran acontecimiento por la gran copla ampurdanesa que dirige el maestro señor Camps, titulada la "Principal Barcelonesa" de la cual forman parte los concertistas señores Jaumet de Rosas, Espígol, [Francesc] Portell, Pasaret, Brunet y Codina. A las 9. Mañana, tarde y noche, sardanas por la copla."*⁴⁴

La nova cobla va adoptar el nom de La Principal seguint l'estil que havien marcat les Principals de Llagostera, Peralada o la Bisbal pocs anys abans. Sens dubte, la gran figura de la cobla, el reclam, era Jaume Brunet:

*"CAFÉ GÜELL – Rambla de Cataluña – Gran éxito por la orquesta, tandas de sardanas para esta noche, tomando parte el concertista de tenora señor Jaumet, de Rosas. A las 9. Mañana sardanas."*⁴⁵

El 21 de juny es van estrenar en aquest mateix recinte sis sardanes del mestre Eusebi Guiteras i el dia de Sant Joan una altra, amb el curiós títol d'*Espanyols, salvem a Cuba*, potser del mateix autor.⁴⁶ La nova La Principal Barcelonesa encara va tocar al cafè Güell el 26 de juny,⁴⁷ però hi devien haver algunes diferències entre l'organització i la cobla quan, al mes i mig de la presentació de la formació i en el mateix diari, van aparèixer dos anuncis contraposats. El primer deia:

*"La orquesta Ampurdanesa, de la cual forma parte Jaumet de Rosas, habiendo quedado libre del compromiso que tenía en el café Güell, se ofrece al público para tocar sardanas. Dirigirse a F. Camps, Asalto, núm. 61, 1."*⁴⁸

Mentre que en el segon, l'empresari del cafè Güell anunciava el relleu de la cobla del Jaumet:

*"Ayer debutó una nueva copla en el café Güell. la cual ha substituido a la de Jaumet de Rosas."*⁴⁹

En un altre diari se la va continuar anomenant, potser per inèrcia, La Principal Barcelonesa.⁵⁰ Aquell estiu es van seguir fent ballades al cafè Güell per una "copla ampurdanesa", de la qual en continuaven formant part Joan Espígol i Francesc Camps.⁵¹ La vida de La Principal Barcelonesa, si més no amb aquest nom, va ser ben efímera: un mes i mig.

44. *El Diluvio*, (01-06-1895), p. 1.

45. *El Diluvio*, (04-06-1895), p. 1.

46. *El Diluvio*, (21-06-1895), p. 1.

47. *El Diluvio*, (26-06-1895), p.1.

48. *La Publicidad*, (14-07-1895), p. 1.

49. *La Publicidad*, (14-07-1895), p. 3.

50. *El Diluvio*, (13-07-1895), p. 1.

51. *El Diluvio*, (05-07-1895), p. 3.

En Jaumet a la Unió Artística

Després de la fracassada experiència de La Principal Barcelonesa, el 1896 Jaume Brunet es va integrar a l'orquestra Unión Artística, de Barcelona, una formació de concert i ball que s'havia fundat possiblement el 1891. Els músics que la integraven tocaven a l'hivern en teatres i a l'estiu feien la temporada de festes majors. La Moderna Armonía era una altra orquestra del mateix tipus. El 18 de juliol de 1895 va fer un concert a la plaça Catalunya amb un Brunet (Jaume o Ramon?) a la seva formació:

"La reputada orquesta «La Moderna Armonía», dirigida por el maestro D. V[icente]. Petri y de la que forman parte los conocidos concertistas Sres. [Artemisio] Salvatori, (clarinete); [Francesc] Santapaula, (cornetín); [Manuel?] Berenguer, (flauta); [Josep] Rocabruna, (violín); [Pere] Valls, (contrabajo); [Narcís] Cos, (fiscorno), y los distinguidos profesores Sres. Brunet, [Pere o Agustí] Torelló, González, Tárrega, etc., etc., dará una serie de conciertos."⁵²

Jaume Brunet va tocar a la Unió Artística des del 1896 i, com a mínim, fins al 1909. Veiem algunes de les actuacions d'aquesta orquestra:

Per la Mare de Déu d'agost del 1896 van tocar a Mataró i en formaven part "los reputats concertistas Srs. [Josep] Vila, Jaumet de Rosas, [Valentí] Marcet y [Francesc] Portell".

52. *La Dinastía*, (18-07-1895), p. 1.

Al Casino de Granollers, l'ú de març del 1897 on Brunet va tocar, juntament amb Josep Vila, el *Duo brillante*, per a flauta i clarinet, d'Ernesto Cavallini. També formaven part de l'orquestra Pere Torelló (contrabaix) i [Valentí] Marcet (violí).

De nou a Granollers, pel Carnaval del 1898. El director era Agustí Torelló.

Els dies 30 i 31 d'agost del 1899 a la festa major de Sant Joan Despí, amb en Josep Vila, Jaumet, [Francesc] Portell, Coma, [Valentí] Marcet y [Agustí i/o Pere] Torelló.

Per a la festa major de Badalona, a l'agost del 1900, en formaven part "los distingits professors del Gran Teatre del Liceu, senyors [Josep] Vila, Brunet (Jaumet), Coma, [Josep] Salabarnada, [Francesc] Portell, [Agustí i/o Pere] Torelló, Tormo, [Valentí] Marcet, [Alfons] Dotras, [Antoni] Bretó y [J.] Costa," i es va ampliar fins a 25 músics.

Al Casino Sarríanés, de Barcelona, el 13 de juny de 1901, amb [Valentí] Marcet, Jofre, [Pere?] Valls, [Josep] Vila, Jaumet, [Francesc] Portell y Coma". Aquell any havien deixat l'orquestra el director Agustí Torelló i el seu germà Pere, contra-baixista, per fundar la Unió Filarmónica.

El 13 d'abril del 1909 a la festa major de Castellbisbal.

Els carnets que la Unió Artística editava cada any sempre tenien el mateix format i solament canviaven els noms dels músics i l'any de la seva existència. Així, si posava "Año XVIII" i partint del supòsit que es va fundar el 1891, el carnet seria de l'any 1908 i hi consten els músics: "A[lfons] Vila (director i violí), J[osep] Vila (flauta), J. Rovira, Costa (violí), J[osep] Vila (violí), A[lfons] Dotras i Vila (viola), J[Jaume] Ribalta (cornetí), J[Jaume] Brunet i Berta (*Jaumet*), J[osep] Salabarnada i Guadayol (cornetí), A[ntoni] Bretó (clarinet) i F[rancesc] Portell (fiscorn)".⁵³

També trobem Jaumet relacionat en un concert al Centro Provincial Gerundense (gener del 1902) juntament amb [Valentí] Marcet i de nou a la festa major de Badalona del 1908 amb una orquestra de la qual no es diu el nom i que estava formada per: "Sr. [Josep] Vila, (violí), Sr. [Josep M.] Corróns, (flauta), Sr Brunet (a) Jaumet de Figueras, (clarinet), Sr. [Enric?] Tarragó, (cometí), Sr. Tranquilino [Marsiñach] (fiscorn), y baix la direcció del mestre director y compositor nostre compatrici N'Evelí Burrull".⁵⁴ L'actuació del 1909 a Castellbisbal és la darrera referència que hem trobat de Jaumet com a instrumentista de clarinet i tenora. Tenia llavors 51 anys i, amb aquesta edat, cal pensar que devia continuar tocant en alguna orquestra, però no sabem en quina o quines.

Altres activitats musicals

Tant Jaume Brunet com el seu germà Ramon eren socis l'any 1903 i 1904, a l'apartat de clarinets, de la Unió Musical de Barcelona,⁵⁵ fundada el 1902; una societat que

53. <http://fotosformacionsmusicalsdecatalunya.blogspot.com.es/>

54. *Gent Nova*, (18-04-1908), p. 8.

55. BC *Sociedad Unión Musical de Barcelona: lista de socios y de número por secciones y orden numérico año 1903*. M6987/49 i M6987/50 per l'any 1904.

aglutinava els músics professionals i defensava els seus interessos. També el 1907 estaven afiliats a l'Asociación Musical de Barcelona,⁵⁶ fundada el 1888 i dedicada a la divulgació de la música. Els dos germans van signar el 1909, juntament amb altres 189 músics del Sindicat Musical de Catalunya, la protesta pel nomenament d'un tribunal que havia de designar el director de la Banda Municipal de Barcelona i que revocava l'anterior tribunal constituït pels mestres Nicolau, Millet i Daniel i proposava Joan Lamote de Grignon.⁵⁷ Ramon va ser de la junta, amb el càrrec d'arxiver d'aquest Sindicat, el 1911.⁵⁸ Pel setembre del 1902, Jaume Brunet va entrar en el grup de professors de l'Acadèmia de Música de l'Asociación Musical de Aficionados, impartint les classes de clarinet,⁵⁹ càrrec que va repetir el curs següent, 1903-1904. Pel Carnaval del 1903, la premsa figuerenca va anunciar l'actuació d'una orquestra de Barcelona, de la qual n'era "director el nostre compatriota en Jaume Brunet".⁶⁰

Al llarg de la trajectòria de Jaume Brunet com a intèrpret de clarinet i tenora, hem vist com s'anunciaven algunes obres de les quals se n'hi atribuïa l'autoria, habitualment peces de lluïment per a clarinet o tenora, com la polca *La Cantinera*. En un ball de solters al Casino Menestral de Figueres, el 20 de gener del 1894, se li van interpretar la polca *Las Carolinas* i l'espanyola *Melilla*. A l'Arxiu Comarcal de Ripoll es conserva la masurca *Abanzada* [sic] amb arranjament de J. Brunet. El 1911, la Principal de Peralada va tocar a Centelles una fantasia de clarinet de J. Brunet.⁶¹

El gran tenorista Josep Coll Ligora (1893-1965) va fer unes declaracions a la revista *Destino* i, a la pregunta de quins mestres de la tenora li havien deixat bon record, va respondre:

*"Especialmente sobresalieron para mí, los [Fèlix] Sans, [Marià] Calvet, [Francesc] Planas, Albert Martí... También gozaban de mucha fama Jaumet de Roses y Vinyets de Cassà de la Selva."*⁶²

Antoni Capellades va escriure uns articles dedicats a les orquestres de festa major on va fer un repàs breu a alguns dels seus components més destacats. A l'apartat de clarinetistes diu:

*"En [Emilio] Porrini, [Josep] Nori i [Artemisio] Salvatori, un trio d'italians dels de la 'madera', i dels de casa, en Guadiol, d'Artés; en Jaumet, de Roses; en Puig, de Martorell."*⁶³

56. BC Asociación Musical de Barcelona, p. 17. M6987/28.

57. *La Publicidad*, (01-09-1909), p. 2.

58. *El Poble català*, (12-03-1911), p. 2.

59. *La Vanguardia*, (26-09-1902), p. 3.

60. *El Regional*, (08-02-1903), p. 2.

61. *Ciudadanía*, (04-06-1911), n. 21, p. 3.

62. *Destino*, juny 1957, n. 1034, p. 22.

63. *Mirador*, (07-02-1935), n. 312, p. 2.

La vida a Barcelona de Jaume Brunet

El 1889 Jaume Brunet, la seva esposa Isabel i els seus fills Emília i Joan vivien al carrer de la Volta d'en Bufanalla, a la vora del Born. L'any 1904 ho feien al carrer Marqués del Duero,⁶⁴ 161, 3r, mentre que el seu germà Ramon residia al carrer Aribau, 56, tenda. Al padró de 1905, trobem que Jaume i la seva família viuen a la Ronda Sant Antoni, 33, 2n-2a. En Jaumet de Roses va morir al seu domicili de la Ronda Sant Antoni, 33, el 29 de novembre de 1928, als 70 anys d'hemorràgia cerebral. El seu fill, Joan Brunet Camps, era un publicista i conferenciant preocupat sobre els mètodes d'ensenyament⁶⁵ i hem localitzat una carta que va dirigir, en nom del seu pare, el 29 de juny de 1913 a Salvador Raurich quan aquest estava organitzant l'homenatge a Albert Cotó que hem esmentat.⁶⁶

RAMON I FELIP BRUNET, ELS GERMANS MÚSICS

Ramon Brunet, clarinetista a Barcelona

Ramon Brunet Berta estava casat amb Antònia Castells Martí (Sant Feliu de Llobregat, v. 1876). Van tenir tres fills: Enriqueta Brunet Castells (Barcelona, inhumada l'11-03-1905 com a pàrvula), Gumersind (Barcelona, 1-1-1906 – França?) i August (Barcelona, 19-12-1910 – ?). Els primers anys 1900 vivien a la Ronda Sant Antoni, 19 pral.1a. Més endavant van passar al carrer Conde del Asalto,⁶⁷ 52, 1r-1a. Va morir a Barcelona el 4 de març del 1946 i la seva esposa Antònia també a Barcelona l'1 de març del 1950.

De l'activitat musical de Ramon Brunet, clarinetista com el seu germà, en sabem molt poc. Ja hem fet referència a alguna actuació conjunta dels dos germans i de l'obra que Garreta va dedicar-li. Per la crònica d'un concert que va fer el dia de Nadal del 1897 al Centro de Católicos, d'Olot, sabem que tocava a l'orquestra del Liceu.⁶⁸ Va formar part de l'orquestra Nueva Alianza, fundada el 1896, dirigida per Romualdo Zubielqui. Ramon Brunet s'hi va integrar el 1898 i encara hi tocava el 1901, però no sabem quan va deixar aquesta formació. El 1930 estava relacionat a l'*Anuario Musical de España*, com a clarinetista.⁶⁹

El fill gran de Ramon Brunet, Gumersind Brunet Castells, es va dedicar de ben jove a l'esport i va destacar en la lluita grecoromana i en l'atletisme. Va tenir càrrecs directius a les Federacions Catalanes d'Atletisme i Lluita i va ser un actiu conferenciant. Pel març del 1936 va treballar activament per la formació del comitè organitzador de l'Olimpiada Popular de Barcelona que s'havia de celebrar el juliol del 1936. A la tardor del 1937, va formar part de l'equip de monitors de cultura física de l'Exèrcit Popular Català. Va morir exiliat a França. August Brunet Castells, el fill petit, també va practicar l'atletisme als anys 30, però sense tant relleu com el seu germà Gumersind.

64. L'actual avinguda del Paral·lel.

65. *La Nació*, (23-10-1915), p. 3.

66. BC Fons Salvador Raurich. M 4446 Carta de Joan Brunet Camps del 29-6-1913.

67. L'actual Nou de la Rambla.

68. *El Regional*, (30-12-1897), p. 3.

69. Salvador BOFARULL, *Anuario Musical de España*, Barcelona, Editorial Boileau, p. 60.

Sardanes a Roses cap als anys 1930.

Felip Brunet, entre Roses i Figueres

Felip Brunet i Berta (Roses, 05-04-1852) va contraure matrimoni a la parròquia de Santa Maria de Roses l'11 d'agost del 1874 amb Narcisa Trull Den(t)clar (Roses, 09-10-1852 – Figueres v. 1897). Van tenir 5 fills: Joan (Roses, 13-12-1875 – ?), Lluïsa (Roses, 10-7-1880 – Barcelona, 16-8-1976), Emili (Roses, 23-7-1884 – Barcelona ?) i Anna (Figueres, v. 1892 – Girona, 1-10-1986). Encara es va casar dues vegades més: la primera el 1899 amb Maria Cortada Montcanut (Vilademires, 27-06-1876 – ?) i la segona amb Quitèria Casellas Cargol (Roses, 27-08-1846 – ?) el 1903.

Suposem que es va traslladar pels volts del 1890-92 a Figueres on va dirigir el cor de La Amistad Figuerense, fundat el 1890 i rival de la Societat Coral Erato. També va ser professor al Casino Menestral (Casa dels Menestrals) succeint Feliu Sans.⁷⁰ Va morir a Figueres el 31 de maig de 1904 d'apoplegia cerebral segons el certificat de defunció, on consta que era "profesor de música":

*"El día 31 del pasado Mayo falleció casi repentinamente en la ciudad de Figueras, donde habitaba, el notable profesor de música don Felipe Brunet, hermano de nuestros particulares amigos y consocios don Jaime y don Ramón. Nuestro más sentido pésame."*⁷¹

70. Josep M. COMTE, "Casa dels menestrals". *Fires i Festes de la Santa Creu* 196.

71. *Boletín de la Unión Musical de Barcelona*, (5-6-1904), n. 9, p. 10.

CONCLUSIONS

Durant el segle XIX, la sardana va continuar sent un ball festiu propi de les comarques gironines, malgrat que l'escriptor Josep Pella i Forgas, a la seva *Historia del Ampurdán*, escrivís el 1883 la frase que esdevindria cèlebre i visionaria: "*Es nuestro baile nacional, saludadla...*". La sardana encara no era un dels elements substancials del moviment catalanista que en aquells moment s'anava assentant amb unes bases marcades pel renaixement cultural, bàsicament literari, el federalisme i el proteccionisme econòmic.

La presència de la sardana a Barcelona era testimonial i estava adreçada, principalment, als residents empordanesos a la capital. L'actuació de la cobla de Miquel Gich, de Torroella de Montgrí, al Teatre del Liceu el 1850, les ballades a l'estiu de 1859 i la presència de Pep Ventura i Miquel Pardas el 1860 a Montserrat amb motiu de la visita de la reina Isabel II, van ser fets destacats però no suficients ni amb continuïtat per fer que la sardana arrelés a Barcelona i a la resta de Catalunya.

L'estrena el 1892 de la sardana de l'òpera *Garín* va marcar un punt d'inflexió en l'expansió de la sardana fora de les comarques gironines. En aquells anys, es trobaven a Barcelona força músics gironins que hi havien anat a residir buscant una projecció professional més gran que els donava la capital amb el seu gran nombre de teatres i sales de festa necessitades de nombrosos músics per nodrir les plantilles de les orquestres i altres agrupacions musicals que hi treballaven. Parlem, entre altres, de Jaume Brunet, de Roses, tenora i clarinet; Lluís Sureda, de l'Escala, tible i flauta; Joan Espígol, de Camprodon, tenora i saxofon, i el figuerenc Albert Cotó, que malgrat no tocar cap instrument propi de la cobla sí que va compondre sardanes.

Aquests músics, com molts dels seus companys barcelonins, tocaven més d'un instrument, s'atrevien amb tot tipus de repertori i actuaven en els escenaris més diversos, però tenien un valor afegit que els diferenciava: tocaven els instruments de plaça propis de les cobles de sardanes, com el tible i la tenora. Van aprofitar aquesta circumstància per promoure la creació de cobles a Barcelona ampliant així el seu mercat de treball i oferir una bona alternativa als empresaris que no havien de llogar cobles empordaneses que sempre eren més cares a causa del desplaçament forçós fins a la capital. Tots ells, potser inconscientment, van contribuir així a l'expansió de la sardana fora dels seus límits originals de les comarques gironines.

Als voltants de 1906, la sardana va deixar de ser solament una dansa festiva dels empordanesos i passar a ser considerada la dansa de tots el catalans i convertida en un dels símbols més importants del catalanisme que envoltava el moviment de Solidaritat Catalana que la va instrumentalitzar políticament. És llavors, el 1906, quan Lluís Sureda va tornar a insistir a fer una cobla estable i amb continuïtat a Barcelona i ho va aconseguir amb la seva Cobla Sureda. La llavor ja l'havia posat uns anys abans juntament amb Jaume Brunet, Joan Espígol i altres músics gironins residents a Barcelona, uns personatges quasi anònims fins ara i que calia posar en relleu.